

Ertuğrul TAYLAN

ÇİN ÜZERİNE

Prof. Orhan Kural'ın, 1990'ların ortalarında Çin'e yaptığı geziye dair notları, özet halinde ilginize sunulmuştur.

Çin'in yüzölçümü 9 600 bin kilometre kare, nüfusu 1 185 milyondur. 1990 yılında da kişi başı geliri 800 dolardır.

Nüfusun büyüklüğü ve kişi başı gelirin düşüklüğü sebebiyle "aileler az çocuk yapmaya özendirilir. Sözelimi, tek çocuğu olan aileye devlet desteği veriliyor. Ama iki çocuk yapan aileler, işten bile çıkarılabiliyor. Bu yüzden çiftlerde, ister istemez, tek çocukla yetinmek zorunda kalıyorlar..."

Çin'de «21 eyalet, 5 özerk bölge ve 3 büyük kent» vardır. Türk, Moğol, Mançuryalı gibi, azınlıklar vardır.

Nüfusu 14 milyon olan başkent Pekin'in çok katlı binaları "arasında yeşil alanlar" geniş yer kaplar. Pekin'de görülecek yerlerden biri, 'Yasak Kent' veya 'Saklı Kent' deni-

len İmparatorluk Sarayıdır". Yapımı "1421'de tamamlanan Saray" kompleksinde "20 kadar büyük ve 800 kadar da küçük binalar bulunur. Çevresi 100 metre yüksekliğinde duvarlarla çevrilidir. Duvarların dışında ise, 10 metre genişliğinde su hendeği vardır."

"Yapımı 2000 yıl kadar süren" meşhur Çin Seddi, "Pekin'in 20 kilometre kuzeyindedir. Seddin uzunluğu 6000 kilometreyi aşıyor." Yüksek tepelerin doruklarını birbirine bağlayan seddin "yüksekliği 10 metre, yan duvarlarının kalınlığı 4 metredir." Sur duvarları, "birbirine 12 metre yüksekliğindeki burçlarla bağlanıyor." Duvarların üst genişliği "10 insan ile 5 atın yan yana durabileceği" kadardır. Yani duvarların üst genişliği 7-8 metre civarındadır.

Çin mallarının Batıya ulaştırıldığı İpek Yolu, "aynı zamanda Doğu ile Batı arasındaki düşünce felsefelerin de geçişini sağlamıştır."

"Çin'de rüşvet, büyük suç" sayılıyor. "Müebbet haptisten idama kadar cezalar veriliyor."

Güneybatıdaki "10 milyon nüfuslu Chengdu Şehri'nin sanayi merkezi olması" hedeflenmiştir. Burada "işgücü çok ucuz. Yabancı yatırımcı için caziptir. 260 yabancı" şirket vardır. Yatırımcıya, devlet her türlü kolaylığı göstermektedir.

Çin ordusu ulaştırma, silah fabrikaları başta, ekonomik çalışmaya girmiştir. Ordu, her çeşidinden «45 binden fazla işletmenin sahibidir...»

"Biz Çin'e mal satamadığımız gibi, artık Arçelik gibi fabrikalar, yedek parçalarını Çin'de imal ediyor..."

Kural'ın gezi kitabının, Çin'i anlatan 45 sayfalık bölümünün kısacık özeti ni ilginize sundum. Bugün dünyanın ikinci büyük ekonomik devi olan Çin hakkında, genel bir fikir verebildiğimi umarım.